

Godkännande av

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana

samt

Principavtal gällande markåtkomstfrågor, återställning, samordning m.m. avseende tunnelbanans utbyggnad inom Nacka kommun

Ärendebeskrivning

Ärendet avser godkännande av två avtal som förtydligar tidigare tecknade genomförandeavtal för tunnelbanans utbyggnad enligt 2013 års Stockholmsöverenskommelse. Motpart i det ena avtalet är Stockholms stad och i det andra Nacka kommun.

Beslutsunderlag

Förvaltningschefens tjänsteutlåtande den 24 augusti 2018.

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana (mellan Stockholms stad och Stockholms läns landsting)

Principavtal gällande markåtkomstfrågor, återställning, samordning m.m. avseende tunnelbanans utbyggnad inom Nacka kommun (mellan Nacka kommun och Stockholms läns landsting)

Förslag till beslut

Trafiknämnden föreslås besluta

att godkänna Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana (mellan Stockholms stad och Stockholms läns landsting)

att godkänna Principavtal gällande markåtkomstfrågor, återställning, samordning m.m. avseende tunnelbanans utbyggnad inom Nacka kommun (mellan Nacka kommun och Stockholms läns landsting)

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning

Förvaltning för utbyggd tunnelbana har tillsammans med Stockholms stad respektive Nacka kommun arbetat fram förslag till avtal för att förtydliga och precisera tidigare tecknade genomförandavtal enligt 2013 års Stockholmsöverenskommelse. De båda avtalen har samordnats i sakfrågorna, men anpassats till de olika förutsättningar som råder i respektive kommun.

Den ökade tydligheten avser framför allt samarbetet kring permanent och tillfälligt markanspråk på kommunal mark. Vidare görs förtydliganden bland annat om återställande efter färdigställd utbyggnad samt ett antal övriga praktiska samarbetsfrågor rörande arbetsformer och ansvar mellan respektive kommun och landstinget.

Förvaltning för utbyggd tunnelbana bedömer att de båda avtalen ger bättre förutsättningar för en effektiv samordning i arbetet tillsammans med Stockholms stad och Nacka kommun.

Bakgrund

Parterna i 2013 års Stockholmsöverenskommelse träffade i januari 2014 avtal om finansiering och medfinansiering av utbyggnad av tunnelbanan samt ökad bostadsbebyggelse i Stockholms län. Huvudavtal och delprojektavtal godkändes i landstingsfullmäktige den 18 februari 2014 (LS 1401-0037).

Under våren 2017 tecknades ett tilläggsavtal till huvudavtal och delprojektsavtal. Tilläggsavtalet reglerar de ändringar som 2016 års optimeringsarbete innebar. I samband med detta slöts även genomförandavtal för de tre delprojekten mellan Stockholms läns landsting och de aktuella kommunerna. Tilläggsavtalet och de tre genomförandavtalen godkändes i landstingsfullmäktige den 14 mars 2017 (LS 2016-1225, 2015-0143, 2015-0144, 2015-0145).

Genomförandeavtalen reglerar framförallt principer och är av övergripande karaktär. I genomförandeavtalen anges att det finns behov av att teckna ytterligare och mer specifika avtal för tunnelbanans utbyggnad, såsom avtal avseende permanenta och tillfälliga markupplåtelse.

Två av kommunerna i Stockholmsöverenskommelsen, Stockholms stad och Nacka kommun, har påtalat vikten av i det här skedet förtydliga och komplettera tidigare tecknade avtal. De övriga kommunerna, Solna och Järfälla, har hållits informerade om arbetet och kan komma att teckna liknande avtal i ett senare skede.

Mot bakgrund av detta har landstinget i samarbete med respektive berörd kommun under våren 2018 arbetat fram ett sidoavtal med Stockholms stad och ett principavtal med Nacka kommun. Syftet med avtalen är att förtydliga och precisera genomförandeavtalen samt göra kommunspecifika anpassningar av arbetsformer. De båda avtalen har samordnats i sakfrågorna, men anpassats till de olika förutsättningar som råder i respektive kommun.

Överväganden

Landstingsfullmäktige har gett i uppdrag till trafiknämnden att ansvara för genomförandet av utbyggnaden av tunnelbana, LS 2017-0785. Under genomförandet är det viktigt med ett effektivt samarbete mellan de olika parterna i Stockholmsöverenskommelsen. Förvaltning för utbyggd tunnelbana gör bedömningen att sidoavtalet med Stockholm och principavtalet med Nacka innebär tydligare förutsättningar för samarbetet med respektive kommun jämfört med de tidigare genomförandeavtalen. Detta ger bättre förutsättningar för en effektiv samordning i arbetet tillsammans med respektive kommun.

Den ökade tydligheten avser framför allt samarbetet kring *permanent och tillfälligt markanspråk* på kommunal mark. I avtalen ingår även andra förtydliganden, bland annat om *återställande* efter färdigställd utbyggnad samt ett antal övriga praktiska samarbetsfrågor rörande arbetsformer och ansvar mellan respektive kommun och landstinget.

Det *permanent markanspråk* omfattar tunnelbaneanläggningen inklusive skyddszon. Parterna är överens om processen för slutlig avgränsning av servitutsområden och skyddszoner. Avgränsningen utformas gemensamt i överenskommelser om fastighetsbildning.

Det *tillfälliga markanspråket* är ytor som behövs under byggtiden såsom arbetsområden, etableringsytor och ytor för tillfällig vistelse. Parterna är överens om att särskilda avtal om nyttjanderätt ska tecknas enligt en framtagna mall. Landstinget får inte ianspråka mark eller utrymmen innan sådana avtal har tecknats.

Principerna för *återställande* har förtydligats. I det fall parterna kommer överens om ett annat återställande än till den standard som förelåg innan arbetena började på platsen ska detta regleras i det avtal om nyttjanderätt som tecknas för den aktuella platsen, alternativt regleras i ett separat avtal om återställande.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Sidoavtalet och principavtalet förtydligar och preciserar tidigare tecknade avtal inom Stockholmsöverenskommelsen. Omfattningen av utbyggnaden är densamma som definierades i de genomförande- och tilläggsavtal som landstingsfullmäktige godkände i mars 2017 (LS 2016-1225, 2015-0143, 2015-0144, 2015-0145). Beslutet har därför inga ekonomiska konsekvenser.

Mårten Frumerie
Förvaltningschef

Stefan Persson
Avdelningschef
Avdelning planering

Mellan Nacka kommun, nedan kallad **Kommunen** (organisationsnummer 212000-0167), och Stockholms läns landsting (organisationsnummer 212000-0016), nedan kallad **SLL**, har under förutsättning som anges i § 12 nedan träffats följande

PRINCIPAVTAL GÄLLANDE MARKÅTKOMSTFRÅGOR, ÅTERSTÄLLNING, SAMORDNING MM AVSEENDE TUNNELBANANS UTBYGGNAD INOM NACKA KOMMUN

§ 1 INLEDNING

Tidigare avtal

Parterna i 2013 års Stockholmsöverenskommelse har gemensamt tecknat följande avtal:

- Huvudavtal, 2014
- Delprojektavtal, ett per delprojekt, 2014
- Tilläggsavtal, 2017
- Genomförandeavtal, ett per delprojekt, 2017

I Huvudavtalet framgår att ”*Om det förekommer motstridigheter i de handlingar som tillsammans utgör Avtalet ska texten i Huvudavtalet äga företräde framför texten i Delprojektavtal*”.

I Tilläggsavtalet framgår att ”*Utöver de uttryckliga förändringar som beskrivs i detta Tilläggsavtal gäller Huvudavtalet och Delprojektavtalen med oförändrade villkor*.”

I respektive Genomförandeavtal framgår att ”*Avtalet bygger på, och är underordnat, Huvudavtalet och Delprojektavtalet. De regleringar som återfinns i de avtalen gäller således alltjämt, såvida inte annat uttryckligen har överenskommits mellan Parterna i detta Avtal*”.

Detta Avtal

Syftet med detta Avtal är att precisera de principer och åtaganden som följer av tidigare tecknade avtal, företrädesvis kommunspecifika preciseringar och detaljeringar av Genomförandeavtalet, mellan Kommunen och SLL, t.ex. avseende tillfälligt och permanent markanspråk, återställande, samordning mm. Avtalet reglerar enbart förhållandet mellan Kommunen och SLL och ska inte innebära någon förändring av vad som har överenskommits i tidigare tecknade avtal. Avtalet kompletterar och förtydligar också samarbetet mellan Kommunen och SLL.

Om det ändå skulle förekomma motstridigheter mellan detta Avtal jämfört med tidigare tecknade avtal, ska tidigare tecknade avtal gälla framför texten i detta Avtal enligt den prioritetsordning som följer av ovan nämnda avtal.

I detta Avtal kallas SLL och Kommunen gemensamt för **Parterna**. I övrigt används samma definitioner som i tidigare tecknade avtal.

§ 2 KOMMANDE AVTAL MELLAN PARTERNA

Parterna konstaterar att utöver i Genomförandeaftalet nämnda behov av kommande avtal för bl a permanenta och tillfälliga markupplåtelser mellan Parterna kommer också ett antal andra avtal att behöva tecknas med anledning av tunnelbanans utbyggnad såsom t ex:

- Avtal om förtydligande av nyttjanderätt enligt järnvägsplan inkluderande återställning mm av markområden, utrymmen och anläggningar
- Avtal om ansvar vid flytt eller skydd av kommunala ledningar
- Avtal om samordning med kommunens exploaterings- och/eller anläggningsprojekt
- Överenskommelse om fastighetsreglering avseende permanenta markanspråk i järnvägsplan respektive de kända markanspråk som ligger utanför järnvägsplanen

§ 3 MARKANSPRÅK

§ 3.1 Tillfälliga markanspråk

Mark eller utrymme får inte ianspråkta av SLL innan avtal om förtydligande av nyttjanderätt enligt järnvägsplan har tecknats. Avtalen ska tecknas i huvudsak enligt bifogad mall, Bilaga 1.

Arbetsområden och etableringsytor

Tillfälliga markanspråk för byggandet av tunnelbanan anges i huvudsak i järnvägsplan. Parterna emellan ska dock reglera och precisera respektive enskilt markanspråk till läge, omfattning och tid genom avtal om förtydligande av nyttjanderätt och i god tid innan tillträde kan verkställas. Det är också båda Parters ansvar att inför ingåendet av sådana avtal konkretisera om några särskilda restriktioner och hänsynstaganden ska finnas för den aktuella platsen. Parterna är medvetna om att de tillfälliga markanspråk som följer av järnvägsplanen på flertalet platser kommer att behöva samordnas med pågående eller planerade stadsbyggnadsprojekt eller befintlig trafik, gc-trafik eller annan allmännyttig verksamhet.

Vid upplåtelse av allmän platsmark erfordras regelmässigt polistillstånd. För det fall polistillstånd inte skulle erfordras med anledning av att ytan omfattas av järnvägsplan ska Parterna istället träffa avtal om förtydligande av nyttjanderätten.

SLL ska om inte annat överenskommes svara för skötsel och underhåll inom ianspråktaga ytor, om annat inte överenskommes med kommunens angränsande bostads- och/eller anläggningsprojekt. Där ytornas utbredning innebär att omkringliggande ytor inte är möjliga att sköta och underhålla av Kommunen ska SLL utföra och bekosta detta. Detta ska regleras i de avtal som tecknas om förtydligande av nyttjanderätten.

Befintliga nyttjanderätter

Kommunen ska tillhandahålla SLL information om relevanta nyttjanderätter och markupplåtelser jämte tillhörande kontraktsförutsättningar inom området för tunnelbanans utbyggnad enligt järnvägsplan. Kommunen ansvarar också för att inga nya upplåtelser, som kan komma att påverka tunnelbanans utbyggnad, sker inom de ytor som avses användas för tunnelbanans utbyggnad enligt järnvägsplan. Vid tveksamheter eller i anslutning till tunnelbanans utbyggnadsområde enligt järnvägsplan ska Kommunen samråda med SLL inför eventuell upplåtelse.

Om SLLs behov av tillfälligt markanspråk redan är upplåten med nyttjanderätt eller markupplåtelse till annan part ska Kommunen om möjligt genomföra uppsägning av denne eller, om uppsägning inte är aktuell, inleda förhandlingar om frivillig överenskommelse. SLL ansvarar därefter, biträdd av Kommunen, för att driva förhandlingarna om ersättning, avflyttning, återställande mm. SLL ansvarar för att upprätta förslag till överenskommelse om avflyttning, ersättning mm med berörd part. Parterna är medvetna om att SLL inte kan förhandla om Kommunens nyttjanderätter och markupplåtelser med bindande verkan, varför Kommunen åtar sig att vara SLL aktivt behjälplig och löpande hantera den interna förankring och beslutsprocess som krävs inom Kommunen. Kommunen ska därtill om möjligt vara SLL behjälplig med att hitta alternativa lokaler, ytor etc. inom sitt bestånd om detta är en förutsättning för att träffa frivilliga överenskommelser. Överenskommelse som träffas ska vara skriftligen mellan Kommunen och berörd part samt godkännas av SLL.

Om berörd part efter uppsägning inleder domstolsprocess mot Kommunen med anledning av uppsägningen så svarar SLL med Projektmedel för den ersättning Kommunen kan tvingas utge till berörd part med anledning av uppsägning, frivillig uppgörelse eller enligt utslag i domstol. Kommunen ska hålla SLL informerade om förevarande tvister och ersättning ska godkännas av SLL innan överenskommelse ingås. Om kostnad, eller del därav, föranleds av att kommunen i något avseende brustit i sitt åtagande enligt ovan svarar dock kommun för de kostnader som följer därav.

Kommunens överenskommelser om eller uppsägningar för avflyttning från mark eller utrymmen med annan part med anledning av planerade kommunala stadsutvecklings- eller anläggningsprojekt ska tidsmässigt, och i möjligaste mån, samordnas med SLL:s behov av tillträde till samma mark och utrymme. SLL bekostar i dessa fall, med Projektmedel, dels de egna arbeten som krävs inom marken/utrymmet till följd av tunnelbanans utbyggnad eller dess framdrift samt dels den ersättning Kommunen kan tvingas utge till berörd part med anledning av frivillig uppgörelse, uppgörelse eller enligt utslag i domstol. SLLs ersättningsansvar till berörd part begränsas till de eventuella merkostnader som föranleds av SLL:s tidigare tillträdestidpunkt.

Olovligt ianspråktagen mark

För det fall mark som SLL ska nyttja är olovligt ianspråktagen av annan än nyttjanderättshavare ska Kommunen om möjligt, och om SLL saknar rättsliga möjligheter därtill, ansöka om handräckning. SLL ska i sådant fall med projektmedel stå Kommunens uppkomna kostnader härför såsom processkostnader, städning/rivning och andra kostnader i samband med verkställighet och för nedlagd tid av Kommunens egen personal.

Markundersökningar

För ianspråktagande av kommunal mark för mätpunkter, grundvattenrör samt sättningdubbar ska ett godkännande inhämtas från Kommunen. På mark med annan nyttjanderättshavare ska SLL inhämta godkännande från denne.

§ 3.2 Permanenta markanspråk

Servitutsområde och skyddszon

Servitutsområdet finns i huvudsak definierat i järnvägsplan och omfattar tunnelbaneanläggningen inklusive den skyddszon för bergtunnel eller bergrum som erfordras.

Tunnelbanans skyddszon för bergtunnel eller bergrum ska inte omfatta ett större utrymme än vad som erfordras för att garantera dess stadga, bestånd och täthet. I jord och lerlager ska servitutsområdet begränsas till omslutande betongkonstruktioner inklusive tätskikt. Utgångspunkten ska vara att avståndet mellan tunnelbaneanläggningens skyddszon och marknivå ska uppgå till minst två meter förutom där tunnelbanan är ytligare förlagd och där skyddszonen behöver bestämmas och specificeras mellan Parterna i varje sådant enskilt fall.

I vissa gränssnitt eller beröringspunkter mellan tunnelbanan och planerad bebyggelse kan det bli aktuellt att definiera slutlig avgränsning av servitutsområde inklusive skyddszon i kommande ansökningar om fastighetsbildning. Härvid ska säkras att tunnelbanan kan användas för sitt ändamål samtidigt som inrättandet och omfattningen av servitutsområden i minsta möjliga mån ska inskränka Kommunens dispositionsrätt och förfogandemöjligheter över egna fastigheter eller andra anläggningar med avseende på fastigheternas eller anläggningarnas huvudsakliga ändamål eller pågående markanvändning. För det fall det blir aktuellt att definiera slutgiltig avgränsning av servitutsområdet enligt ovan ska dock kommunen medge SLL tillträde för att kunna bygga tunnelbaneanläggningen i förhållande till de produktionstider som följer av huvudtidplan.

Markanspråk utanför järnvägsplanen

För anläggningar som hör till tunnelbaneanläggningen men som inte hanteras i järnvägsplanen t ex skrapgaller utanför entré, skärmtak utanför entré, t-skyltar på vägg respektive på stolpe eller enskild anslutningsväg för SLL ska servitut bildas genom lantmäteriförrättning med utgångspunkt i de överenskommelser om fastighetsreglering som tecknas mellan Parterna.

Mark för drift och underhåll

För drift och underhåll av tunnelbanans ovanmarksanläggningar behöver SLL ha åtkomst till dessa. Inom kvartersmark redovisas i järnvägsplanen därför en yta på 2 meter runt ovanmarksanläggningarna för vilken officialservitut ska bildas. För ovanmarksanläggning belägna inom allmän plats erfordras ingen särskild rättighet för åtkomst.

Förbehåll vid överlåtelse eller upplåtelse av fastighet

Kommunen ska under tiden för tunnelbanans utbyggnad, vid upplåtelse av tomträtt eller överlåtelse av fastighet som berörs av markanspråk, tillfälligt eller permanent, göra förbehåll om detta. SLL ska tillhandahålla Kommunen underlag i form av ritningar och beskrivningar som preciserar markanspråket. Kommunen ska därtill och i förekommande fall göra förbehåll om de avtal avseende vattenrättslig rådighet som tidigare ingåtts mellan Parterna.

Fastighetsbildning

I Genomförandeaftalet har parterna överenskommit om en huvudsaklig formulering av servitutsbestämmelsen. I järnvägsplan redovisas servitutsutrymmenas omfattning, med undantag för de delar av anläggningen som parterna har valt att endast detaljplanelägga. Servituten kan behöva specificeras och detaljeras ytterligare av Parterna gemensamt i varje enskild fastighetsreglering vad gäller utbredning och omfattning, begränsningar för ägaren av belastad fastighet för åtkomst eller för att kunna utföra t ex arbeten av mindre karaktär eller akut insats som annars innebär fara för liv eller annan omfattande skada.

En generell ansökan om fastighetsbildning, servitutsupplåtelse, är sedan tidigare inlämnad av SLL till lantmäterimyndigheten i Nacka kommun. Denna ansökan ska dock enligt ovan gemensamt preciseras av Parterna innan den kan läggas till grund för beslut. Sådana kompletteringar, avseende Kommunens mark, sker genom att överenskommelser om fastighetsreglering tecknas och, som huvudprincip, inlämnas till lantmäterimyndigheten så snart järnvägsplanen har vunnit laga kraft.

I vissa gränssnitt eller beröringspunkter mellan tunnelbanan och planerade bebyggelse, gemensamt identifierade av Parterna, kommer en komplett överenskommelse inte kunna tecknas i samband med att järnvägsplanen vinner laga kraft, varför denna kan färdigställas först i samband med projektering av den planerade bebyggelsen. Dock behöver kompletta överenskommelser vara tecknade senast vid tidpunkten för tunnelbanans trafikstart. I de fall detta blir aktuellt ska Kommunen medge SLL tillträde i gränssnitt eller beröringspunkter för att inte försena utbygganden i förhållande till de produktionstider som följer av tunnelbaneutbyggnadens huvudtidplan.

Parterna är överens om att en fastighet ska bildas, genom avstyckning från Sicklaön 40:11, avseende ett utrymme omfattande entrébyggnaden för Järsla station och att denna fastighet ska fungera som förmånsfastighet för tunnelbanans fastighetsbildning inom Nacka kommun. Den nybildade fastigheten ska vederlagsfritt överlåtas från Kommunen till SLL så snart som möjligt. I samband med överlåtelsen ska en överenskommelse om fastighetsreglering tecknas mellan Parterna, vari den nya fastigheten, med undantag för ett 3D-utrymme omfattande den planerade uppgången, återförs till Sicklaön 40:11. Den

återstående 3D-fastighetens användning kommer enligt kommande detaljplan att vara begränsad till tunnelbaneändamål.

§ 4 INFILTRATIONSANLÄGGNINGAR, GRUNDVATTENRÖR M.M.

När definitivt läge bestämts för infiltrationsanläggarna och anläggningar för bortledande av grundvatten ska nyttjanderättsavtal (temporär anläggning) eller överenskommelse om fastighetsreglering (permanent anläggning) upprättas mellan parterna. SLL ansvarar för att skriva erforderliga avtal med berörda ledningsägare.

Utsatta mätpunkter ska sammanställas i digitala kartor och löpande rapporteras till kommunen.

SLL bekostar eventuell flytt av grundvattenrör, mätpunkter samt infiltrationsanläggningar och därtill sammanhängande kostnader. Kommunen ska i den mån det är möjligt undvika krav på flytt, men om så är tvunget tillhandahålla likvärdig plats.

§ 5 TRÄD OCH VEGETATION

Arbeten i närheten av träd och vegetation ska planeras och genomföras i tät dialog mellan SLL och Kommunen. Arbetet ska alltid föregås av inventering, bestämmande av erforderligt skydd, bevakning och skötsel under genomförandet samt återställande efter avslutade arbeten.

Åverkan på befintlig och skyddsvärd vegetation, utöver den som Parterna överenskommit ska tas bort, åläggs med viten. Dock högst med ett vite om 200 000 kronor per träd. Eventuella viten ska inte tillämpas på träd eller vegetation som enligt kommunens planer för kommande stadsutveckling kommer att påverkas av annan byggnation.

§ 6 ÅTERSTÄLLANDE

I Genomförandeaftalet anges att SLL ska återställa alla tillfälligt nyttjade markytor, utrymmen och anläggningar samt att återställande ska ske till den standard som förelåg innan arbetena på platsen påbörjades om inte berörda Parter kommer överens om något annat. Parterna är överens om att med Genomförandeaftalets hänvisning till *standard* avses också *funktion*. Om kommunen begär ett annat återställande och kostnaden då överstiger värdet av återställandet till ursprungligt skick eller om kommunens standard eller krav på funktion innebär samma resultat, ska kommunen bekosta det överstigande värdet.

I det fall Parterna överenskommer om ett annat återställande än till den standard som förelåg innan arbetena påbörjades eller om kommunens standard eller krav på funktion innebär samma resultat ska detta regleras i avtal om förtydligande av nyttjanderätten

som tecknas för den aktuella platsen alternativt regleras i ett separat avtal om återställande.

Kvarlämnande av konstruktioner i Kommunens mark

Utgångspunkten vid temporärt nyttjande av Kommunens mark är att byggnader, byggnadsrester, anläggningar, konstruktionsdelar, ledningar och andra föremål ska avlägsnas vid avflyttning.

Parterna kan i vissa fall komma överens om att SLL äger kvarlämna konstruktionsdelar i Kommunens mark. Omfattningen och villkoren härför ska i sådana fall regleras i avtal om förtydligande av nyttjanderätt enligt järnvägsplan alternativt i ett separat avtal om återställande. Har så inte skett ska samtliga konstruktionsdelar tas bort.

I villkoren beträffande kvarlämnandet ska närmare anges i vilken omfattning delar får kvarlämnas och i vilken mån SLL ska vidta åtgärder med anledning av kvarlämnandet, allt i syfte att Kommunens framtida användning av marken inte ska begränsas eller fördyras. Om kvarlämnandet riskerar att medföra att Kommunens framtida användning av marken fördyras eller att marken minskar i värde ska villkoren innehålla ett åtagande om att SLL med projektmedel ska ersätta denna värdeminskning eller fördyring.

Med undantag från vad som gäller enligt ovanstående får SLL kvarlämna avspända stag. Stagen ska dock alltid tas bort ned till 2 meter under markytan.

Samtliga konstruktioner som kvarlämnas ska alltid mätas in och dokumenteras på relationshandling som tillhandahålles Kommunen.

§ 7 LEDNINGAR OCH ANDRA KOMMUNALA ANLÄGGNINGAR

Tunnelbanans sträckning innebär att den löper längs med respektive korsar Kommunens större vatten- och avloppsanläggningar. Dessa tunnlar beständighet är avgörande för Kommunens dagliga drift varför erforderliga skyddsåtgärder, ansvar under genomförandet samt drift ska regleras i avtal mellan Parterna, alternativt med av Kommunen helägda bolag.

§ 8 SAMORDNING MELLAN PARTERNA

Parterna ska samverka och samråda i alla väsentliga frågor som rör planering, projektering, genomförande mm för utbyggnaden av tunnelbanan samt dess relation till eller påverkan på eller från angränsande kommunala planerade eller pågående projekt.

Parterna svarar var och en för att hålla varandra väl informerade om pågående lov- och tillståndsprocesser, egna eller gemensamma, genomföranden, tidplaner eller andra frågor av betydelse.

Kommunens organisation

Parterna vill förtydliga att, med undantag för den hantering som omfattas av Kommunens myndighetsutövning eller hantering av tillstånd eller lov med anledning av Delprojektet, så bär Kommunen kostnader för egen anställd och inhyrd personals deltagande med:

- Administrativt arbete i form av t ex granskning av handlingar, arbeten med avtal mm
- Deltagande i erforderliga samordningsgrupper, arbetsmöten mm
- Deltagande vid syner, besiktningar, överlämningar eller liknande

Projektering, granskning och dokumentation

I det fall SLL, inom ramen för tunnelbanans utbyggnad, utför anläggning som efter ett färdigställande ska ägas av Kommunen gäller följande:

1. Anläggningar ska projekteras enligt Kommunens Tekniska Handbok om inte annat överenskommes.
2. Part ansvarar för riktigheten av egna framtagna handlingar.
3. Kommunen ska granska och godkänna handlingar för respektive förfrågningsunderlag i de delar som avser kommunens anläggningar innan upphandling genomförs. Kommunens granskningstid ska i dessa fall vara tre arbetsveckor.
4. Fråga på, ändring eller liknande av Kommunen tidigare godkänd bygghandling som uppkommer under genomförandet ska besvaras av Kommunen inom 5 arbetsdagar.
5. I det fall Kommunen tillhandahåller SLL egna bygghandlingar svarar Kommunen själv för riktigheten av dessa. SLL ska däremot påpeka uppenbar felaktighet i handlingarna för åtgärdande.
6. SLL ska tillhandahålla kommunen relationshandlingar avseende de eventuella anläggningar som SLL utför åt kommunen. I förekommande fall ska SLL också tillhandahålla relevanta förvaltningsdata.

Trafik

Parterna ska gemensamt planera och definiera anslutningar för och gränssnitt mellan nya gång- och cykelvägar samt tunnelbanans stationer och entréer.

Huvudgator behöver som regel alltid, i någon omfattning, hållas öppna för trafik under utbyggnadstiden. Dock kan kortare avstängningstider erfordras i samband med något specifikt arbete. Framkomligheten för befintlig kollektivtrafik ska så långt som möjligt säkerställas för att undvika omvägar eller förseningar. Det åligger också SLL att visa och säkra hur åtkomst till fastigheter, garage, verksamheter och handel ska ske. Värmdövägens funktion som ett regionalt cykelstråk innebär att framkomligheten för gång- och cykeltrafikanter ska finnas under hela utbyggnadstiden. Likaså ska också Birkavägen hållas öppen för gång- och cykeltrafik under hela utbyggnadstiden.

Provisorier för verksamheter, trafik, gång- och cykeltrafik, anläggningar, ledningar mm ska alltid föregås av en beredande ordning mellan Parterna som ska säkerställa nytta av

provisoriet, omfattning, tid, genomförandet inklusive eventuella etappindelningar och återställning. Provisorier ska, om inte annat överenskommes, utföras till en nivå motsvarande kommunens Tekniska handbok eller standard för liknande anläggningar inklusive uppfyllande av myndighetskrav. Parterna är dock medvetna om att trafikprovisorier i normalfallet utförs till en standard och med en beräknad livslängd som understiger motsvarande för permanenta konstruktioner och anläggningar.

Barnperspektivet ska särskilt beaktas under utbyggnadstiden och på de platser där barns skolvägar påverkas av utbyggnaden ska barnen på ett säkert sätt, kunna ta sig till och från skola mm.

Tillgänglighet till kollektivtrafiken ska säkerställas under hela utbyggnadstiden. Behov av ersättningstrafik planeras normalt av SLL som projektägare och SLL, genom dess trafikförvaltning, som kollektivtrafikansvarig. SLL ska samråda med och hålla Kommunen väl informerad om planering och slutgiltiga ställningstagande avseende behov av ersättningstrafik. Kostnader för ersättningstrafik som föranleds av tunnelbanans utbyggnad ersätts med projektmedel.

Byggtrafik

SLL förbinder sig att följa Kommunens anvisningar för byggtrafik. Detaljerade gatusträckningar och anvisningar redovisas i samband med slutliga ställningstaganden för respektive trafikanordningsplan.

Det åligger Parterna att i samråd planera och minimera nödvändig omgivningspåverkan till följd av byggtrafik.

Projektmedel ska bekosta befogade trafiksäkerhetshöjande åtgärder utefter de gator där byggtrafiken ska gå med utgångspunkt från kostnadseffektivitet. Kommunen utför de trafiksäkerhetshöjande åtgärderna efter samråd med SLL.

Utbyggnad av tunnelbanan, anläggnings- och stadsutvecklingsprojekt

Den huvudsakliga principen ska vara att det är den Part som för båda Parters bästa och med bäst totalekonomi som utför erforderliga försvarsarbeten eller liknande arbeten om så är förenligt med gällande lagstiftning om upphandling/inköp. Omfattningen av försvarsarbete och fördelning av kostnader ska regleras i separata avtal om samordning med kommunens exploaterings- och/eller anläggningsprojekt innan utförandet.

Om inget annat följer av tidigare avtal svarar vardera Part för de kostnader som är orsakade av eller betingade av egna projekt t ex iordning- respektive återställande, försvarsarbete eller liknande arbeten. I gränssnitten mellan utbyggnaden av tunnelbanan och kommunala stadsutvecklingsprojekt sker kostnadsfördelning för projektering och byggnation utifrån samma princip. Där båda Parter har nytta av samma åtgärd ska kostnader fördelas efter vad som är skäligt med hänsyn till respektive Parts nytta.

Parterna ska bjuda in varandra till relevanta möten, kvalitetsrevisioner, syn, besiktningar etc. Kommunen ska tillhandahålla egen kontrollant av utförandet för i genomförandet eventuellt ingående egna anläggningar.

Om SLL utför anläggningar åt Kommunen så åtar sig kommunen, för de anläggningar som kommunen ska äga, under respektive anläggnings garantitid att bevaka uppkomna garantiärenden och snarast anmäla dessa till SLL för reglering med berörd entreprenör. Kommunen ska också göra en sammanställning av observationer inför garantibesiktning.

Övertagande

Om SLL utför anläggningar åt Kommunen så övertar kommunen dessa anläggningar i samband med särskild övertagandebesiktning, det vill säga besiktning av utförandet. I samband med övertagandebesiktningen ska anmärkningar från slutbesiktning av entreprenaden vara åtgärdade. Kommunen bereds därutöver möjlighet att närvara vid slutbesiktning av anläggningar som ska övertas av kommunen. Godkännande av slutbesiktning kräver däremot inte kommunens närvaro.

I samband med övertagandebesiktning ska relationshandlingar samt eventuella driftinstruktioner överlämnas. Överlämnandet av handlingar ska också inkludera eventuella avtal och överenskommelser som omfattar Kommunens anläggningar.

Vardera Parten ska ge den andre Parten möjlighet att utföra sådana tillsyns- och underhållsarbeten som respektive Part ansvarar för. Underhållsarbete ska utföras så att det inte stör de andre Partens verksamhet. Vid framtida förnyelse av egna anläggningar ansvarar respektive Part för att minimera störningar på den andre partens anläggningar.

* * * * *

Detta avtal har upprättats i två (2) likalydande exemplar av vilka Parterna tagit var sitt.

Nacka den

För Nacka kommun

För Stockholms läns landsting
genom dess trafiknämnd

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

BILAGOR

Bilaga 1. Mall för Avtal om förtydligande av nyttjanderätt enligt järnvägsplan

Mellan

- Nacka kommun, (org.nr: 212000-0167) såsom fastighetsägare till fastigheten/erna xxx i Nacka kommun, nedan kallad **Kommunen** respektive **Fastigheten/erna** och
- Stockholms läns landsting (org.nr: 232100-0016) genom Förvaltning för utbyggd tunnelbana (FUT), nedan kallad **SLL**

Gemensamt även benämnda **Parterna** och enskild **Part** har träffats följande

Avtal avseende förtydligande av nyttjanderätt enligt järnvägsplan

1 BAKGRUND

Parterna har tecknat ett Principavtal gällande markanspråk m.m avseende tunnelbanans utbyggnad inom Nacka kommun. Enligt Principavtalet ska Parterna bl a teckna avtal om förtydligande av tillfälliga nyttjanderätten enligt järnvägsplan enligt denna mall innan mark eller utrymme får ianspråkta av SLL.

1.1 NYTTJANDERÄTT I JÄRNVÄGSPLAN

Vad nyttjanderätten innehåller definieras av järnvägsplanen:

1. Avgränsning av den geografiska yta eller det utrymme som ianspråkta ovan och under mark
2. Tiden som ytan eller området totalt maximalt får nyttjas. Angivna åren kan inträffa när som helst under byggtiden, även i perioder. Fastighetsägaren ska underrättas senast 2 mån innan området ska tas i anspråk
3. Beskrivning av nyttjanderättens omfattning med avseende på ändamål och ev. restriktioner.

Parterna är överens om att nyttjanderätten som uppkommer genom järnvägsplanen behöver förtydligas avseende *läge/yta/tid/omfattning* samt reglera de genomförandefrågor som hör samman med nyttjandet av den tillfälliga ytan.

Exempeltexter i kursivt.

2 NYTTJANDERÄTT I JÄRNVÄGSPLAN, T-xx

Det aktuella nyttjanderättsområdet framgår av järnvägsplanen och uppgår till ca XX kvm, se område på bifogad ritning, Bilaga 1.

I järnvägsplanen redovisas yta T-xx för ändamål arbetsyta.

För ytan finns följande restriktioner angivna:

Läge och berörda fastigheter:

Yta/Område:

Tid för nyttjande och under tidsperioden:

Ändamål:

Restriktioner:

3 FÖRTYDLIGANDE AV NYTTJANDERÄTT ENLIGT JÄRNVÄGSPLAN, T-xx

Parterna är överens om följande förtydligande eller ändringar avseende yta, tid, omfattning, restriktioner mm:

- Yta
 - *Förändringar i avgränsningen av yta, utrymme m.m.*
- Tid och tidsperiod
 - *Tidpunkt för tillträde och återlämnande*
 - *Etapptvis användning av ytan med olika tider.*
 - m.m.*
- Omfattning
 - *Ytterligare restriktioner inom ytan*
 - *Tillgänglighet för externa aktörer inom ytan*
 - *Nyttjanderätten omfattar även rätt att ta väg till nyttjanderättsområdet inom Fastigheten.*
 - *Nyttjanderätten omfattar även rätt att genomföra erforderliga förundersökningar, besiktningar, markundersökningar, mätinstallationer etc. inom Fastigheten.*
 - *Fastighetsägaren upplåter därtill rätt för SLL att anlägga xx inom Fastigheterna i enlighet med Bilaga x.*

Kommunen är medveten om att SLL:s rättigheter och skyldigheter i detta avtal helt eller delvis kommer att utövas av den som SLL sätter i sitt ställe, t.ex. en entreprenör. SLL är dock alltid ytterst ansvarig för de åtaganden, ansvar mm som följer av avtal mellan Parterna.

5 TILLTRÄDE, SYN AV NYTTJANDERÄTTSSOMRÅDET m.m.

Tillträdesdagen ska skriftligen bekräftas senast 2 månader innan tillträdesdagen avser att infalla, dvs senast 2019-05-31 för tillträde 2019-08-01.

Kommunen ger SLL tillfälligt tillträde till Fastigheten före tillträdesdagen för att genomföra erforderliga förundersökningar, besiktningar, markundersökningar etc. inom Fastigheten. Innan dessa påbörjas ska SLL kontakta Kommunen för information till och inhämtande av samtycke från eventuella nyttjanderättshavare inom Fastigheten.

Innan tillträde samt vid återlämnande av nyttjanderättsområdet skall en gemensam syn av nyttjanderättsområdet ske. Protokoll från synen skall upprättas och undertecknas av båda Parter.

6 ÅTERSTÄLLANDE OCH ÖVERLÄMNANDE AV NYTTJANDERÄTTSSOMRÅDET

SLL skall vid avetablering återställa nyttjanderättsområdet till den standard och funktion som förelåg innan arbetena på platsen påbörjades om inte Parterna kommer överens om annat. Efter återställande och inför återlämnandet av det aktuella området skall en gemensam syn av nyttjanderättsområdet ske. Protokoll från synen skall upprättas och undertecknas av båda parter. Eventuella anmärkningar vid synen skall åtgärdas av SLL innan återlämnandet kan anses som fullbordat.

Garantiåtgärder i samband med återlämnandet:

Parterna är överens om att SLL:s återställande, utöver ursprunglig standard och funktion omfattar följande:

Nivå på återställande beskrivs här och om kostnadsfördelning för återställande förekommer beskrivs det under ersättning nedan.

SLL äger kvarlämna efter återställande kvarlämna följande konstruktionsdelar utöver stag. Omfattningen och villkoren ska i sådana fall regleras utförligt.

7 FÖRLÄNGNING AV NYTTJANDERÄTTEN

Vid behov av förlängning av nyttjandetiden skall SLL skriftligen senast X månader före nyttjanderättstidens utgång påkalla förlängning av avtalstiden med ytterligare X månader i taget till dess att arbetena är färdigställda.

Om förlängning av nyttjanderättstiden godkänns skall Parterna skriftligen överenskomma om villkor för förlängningen *i ett separat nyttjanderättsavtal/upplåtelse av allmän plats/tillägg till detta avtal om förtydligande.*

8 ERSÄTTNING

Ingen ersättning ska utgå för den tillfälliga nyttjanderätten.

Ev. kostnadsfördelning för återställande:

9 FÖRBEHÅLL VID ÖVERLÅTELSE/UPPLÅTELSE AV BERÖRD FASTIGHET

Kommunen ska vid en eventuell överlåtelse tillse att den nya ägaren av Fastigheten inträder i Kommunens ställe avseende denna nyttjanderätt. Kommunen ska informera SLL om en eventuell överlåtelse av Fastigheten.

.....

Detta avtal har upprättats i två likalydande exemplar, varav parterna tagit varsitt.

/ 201X

/ 201X

För: Nacka kommun

För: Stockholms läns landsting

.....

Namn

Titel

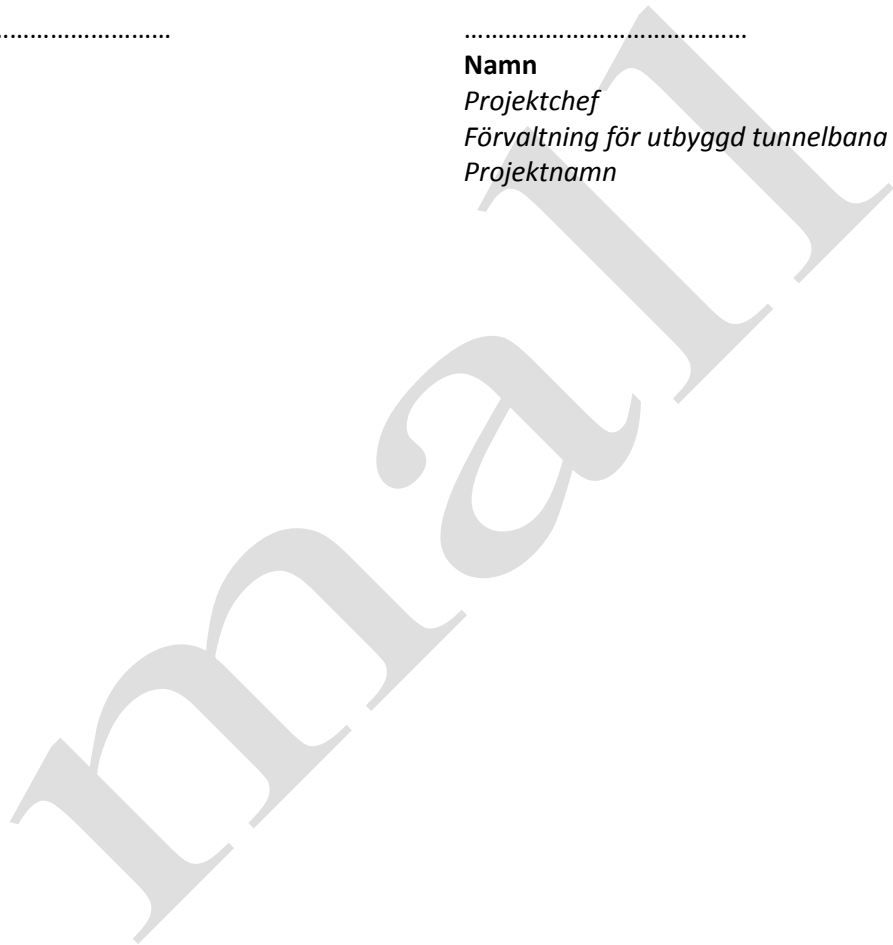
.....

Namn

Projektchef

Förvaltning för utbyggd tunnelbana

Projektnamn

Mellan Stockholms kommun, nedan kallad **Kommunen** (organisationsnummer 212000-0142), och Stockholms läns landsting (organisationsnummer 212000-0016), nedan kallad **SLL**, har träffats följande

SIDOAVTAL 1

TILL GENOMFÖRANDEAVTAL FÖR TUNNELBANA

§ 1 INLEDNING

Parterna i 2013 års Stockholmsöverenskommelse har gemensamt tecknat följande avtal:

- Huvudavtal, 2014
- Delprojektavtal, ett per delprojekt, 2014
- Tilläggsavtal, 2017
- Genomförandeavtal, ett per delprojekt, 2017

De hittills tecknade avtalen har alla fortsatt giltighet och äger företräde framför sidoavtalet.

I Genomförandeavtal för tunnelbana anges att ytterligare separata avtal kommer att behöva träffas för tunnelbanans utbyggnad, såsom avtal avseende permanenta och tillfälliga markupplåtelse. Parterna emellan kompletterar detta sidoavtal samtliga tre genomförandeavtal på så vis att sidoavtalet förtydligar vissa i genomförandeavtalen angivna principer och villkor samt reglerar samordningsrutiner och andra frågor som lämnats öppna i tidigare avtal.

Förtydliganden och kompletteringar framgår av § 2. Sidoavtalet avser inte att förändra Parternas åtaganden enligt genomförandeavtalen gentemot annan kommun.

I sidoavtalet kallas SLL och Staden gemensamt för **Parterna**. Genomförandeavtalen benämns **Avtalet**. I övrigt används samma definitioner som i genomförandeavtalen.

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

§ 2 FÖRTYDLIGANDEN OCH TILLÄGG

I den vänstra kolumnen återges i sin helhet nuvarande lydelse av berörd punkt i Avtalet. Om punkten är ny anges detta.

I den högra kolumnen anges ny kompletterad lydelse av berörd punkt. Förtydliganden och tillägg är understrukna.

<p>1.3 Kommande avtal mellan Parterna</p> <p>Detta avtal reglerar principer och är av övergripande karaktär. Parterna konstaterar att ytterligare och mer specifika avtal kommer att behöva tecknas för tunnelbanans utbyggnad, såsom avtal avseende permanenta och tillfälliga markupplåtelser.</p>	<p>1.3 Kommande avtal mellan Parterna</p> <p>Detta avtal reglerar principer och är av övergripande karaktär. Parterna konstaterar att ytterligare och mer specifika avtal kommer att behöva tecknas för tunnelbanans utbyggnad, såsom:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Avtal avseende permanenta och tillfälliga markupplåtelser. 2. <u>Avtal om samordning med Kommunens exploaterings- och/eller anläggningsprojekt.</u> <p><u>Vid behov kan även ytterligare sidoavtal behöva tecknas.</u></p>
<p>3.2 Ekonomi</p> <p>Parterna har i ett särskilt tilläggsavtal till Huvudavtalet närmare reglerat ekonomiska frågor, inklusive uppdaterad betalningsplan, för tunnelbaneutbyggnaden.</p> <p>Produktions- och byggherrekostnaderna för Delprojektet är beräknade till [specifikt per delprojekt] miljoner kronor, i prisnivå januari 2016.</p>	<p>3.2 Ekonomi</p> <p>Parterna har i ett särskilt tilläggsavtal till Huvudavtalet närmare reglerat ekonomiska frågor, inklusive uppdaterad betalningsplan, för tunnelbaneutbyggnaden.</p> <p>Produktions- och byggherrekostnaderna för Delprojekten är beräknade till:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3 310 miljoner kronor för tunnelbana till Barkaby • 13 200 miljoner kronor för tunnelbana till Nacka och söderort • 4 150 miljoner kronor för tunnelbana via Hagastaden till Arenastaden <p>, i prisnivå januari 2016.</p> <p><u>Genomförandet bekostas med projektmedel. Detta inkluderar, men är ej begränsat till, kostnader för planering och genomförande av Delprojektet och arbeten som behöver göras i Kommunens anläggningar och mark med anledning av</u></p>

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

	<p><u>genomförandet. För det fall Kommunen ska bära viss kostnad utöver medfinansering av projektmedel anges detta i tidigare tecknade avtal eller i detta sidoavtal.</u></p> <p><u>Med undantag för hantering som omfattas av Kommunens myndighetsutövning eller hantering av nödvändiga tillstånd eller lov ska Kommunen bära kostnader för egen personals deltagande enligt nedan:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Granskning av handlingar</u> - <u>Deltagande i de samordningsgrupper och arbetsmöten som FUT kallar till</u> - <u>Framtagande av avtal och personals deltagande vid hantering av befintliga nyttjanderätter såsom den är beskriven under p. 4.2.1 <i>Befintliga nyttjanderätter</i></u> - <u>Godkännanden gällande kommunens mark i egenskap av fastighetsägare</u> - <u>Deltagande vid syn. För hantering av träd och vegetation gäller punkt 4.2.5.</u>
<p>4.1.5 Övriga tillstånd och anmälningar</p> <p>SLL ansvarar för att inhämta de tillstånd och dispenser som kan krävas för undersökningar och ingrepp i skyddade natur- eller kulturmiljöer.</p> <p>SLL ansvarar även för att övriga tillstånd inhämtas såsom schaktlov, trafikanordningsplaner, polistillstånd för användande av allmän plats och dylikt.</p>	<p>4.1.5 Övriga tillstånd och anmälningar</p> <p>SLL ansvarar för att inhämta de tillstånd och dispenser som kan krävas för undersökningar och ingrepp i skyddade natur- eller kulturmiljöer.</p> <p>SLL ansvarar även för att övriga tillstånd inhämtas såsom schaktlov, trafikanordningsplaner, polistillstånd för användande av allmän plats och dylikt.</p> <p><u>Erforderliga tillstånd bekostas med Projektmedel.</u></p>
<p>4.2 Principer för markanspråk m.m.</p> <p>I detta avsnitt regleras principer för tillfälligt och permanent markanspråk i fastigheter som ägs eller på annat sätt förfogas över av Kommunen. Kommunerna ska verka för att samma principer även ska gälla fastigheter som ägs av eller upplåtits med tomträtt till bolag majoritetsägda av Kommunerna.</p> <p>SLL ansvarar för att ta i anspråk mark,</p>	<p>4.2 Principer för markanspråk m.m.</p> <p>I detta avsnitt regleras principer för tillfälligt och permanent markanspråk i fastigheter som ägs eller på annat sätt förfogas över av Kommunen. Kommunen ska verka för att samma principer även ska gälla fastigheter som ägs av eller upplåtits med tomträtt till bolag majoritetsägda av Kommunen.</p> <p>SLL ansvarar för att ta i anspråk mark, utrymme, rättigheter, anläggningar m.m. som behövs för att</p>

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

<p>utrymme, rättigheter, anläggningar m.m. som behövs för att genomföra utbyggnaden av tunnelbanan och vidmakthålla tunnelbaneanläggningarna. Ersättningar som uppkommer i samband med markåtkomst m.m. enligt ovan finansieras med Projektmedel.</p> <p>Parterna är överens om att upprätta separata avtal för att reglera erforderliga överlåtelser/upplåtelser när lokalisering av spårtunnlar, uppgångar, schakt, arbetsområden, resenärsservice m.m. beslutats.</p> <p>Parterna är medvetna om att överenskommelser kan behöva träffas med fastighetsägare eller tomträttshavare, som inte är part i detta avtal. Detta kan komma att påverka Delprojektet.</p>	<p>genomföra utbyggnaden av tunnelbanan och vidmakthålla tunnelbaneanläggningarna. Ersättningar som uppkommer i samband med markåtkomst m.m. enligt ovan finansieras med Projektmedel.</p> <p>Parterna är överens om att upprätta separata avtal för att reglera erforderliga överlåtelser/upplåtelser när lokalisering av spårtunnlar, uppgångar, schakt, arbetsområden, resenärsservice m.m. beslutats. <u>Mark och utrymme får inte ianspråkats innan nyttjanderättsavtal, servitut eller annan överenskommelse tecknats.</u></p> <p>Parterna är medvetna om att överenskommelser kan behöva träffas med fastighetsägare eller tomträttshavare, som inte är part i detta avtal. Detta kan komma att påverka Delprojektet.</p>
<p>4.2.1 Tillfälligt markanspråk</p> <p><i>Arbetsområden och etableringsytor</i> Kommunerna ska i möjligaste mån upplåta erforderlig mark för arbetsområden och etableringsytor. Upplåtelsen ska vara vederlagsfri. SLL ska sträva efter att minimera utrymmena för etableringar i såväl tid som rum. Vid upplåtelse av allmän platsmark erfordras regelmässigt polistillstånd.</p>	<p>4.2.1 Tillfälligt markanspråk</p> <p><i>Arbetsområden och etableringsytor</i> Kommunen ska i möjligaste mån upplåta erforderlig mark för arbetsområden och etableringsytor. Upplåtelsen ska vara vederlagsfri. <u>I det fall upplåtelse medför kostnad eller skada för Kommunen ska dock denna ersättas av SLL. Med skada avses inte ersättning för utebliven vinst under upplåtelseiden.</u></p> <p>SLL ska sträva efter att minimera utrymmena för etableringar i såväl tid som rum.</p> <p><u>Tillfälliga ytor för byggandet av tunnelbanan anges i huvudsak i järnvägsplan. Parterna emellan ska dock nyttjandet regleras i nyttjanderättsavtal. SLL äger inte ianspråkta markområde eller utrymme i vidare omfattning, på annat sätt eller för längre tid än vad som framgår av nyttjanderättsavtal. Nyttjanderättsavtalen ska utformas i huvudsak enligt mall i bilaga 1.</u></p> <p><u>Utgångspunkten för upplåtelseerna ska vara de tillfälliga ytor som anges i järnvägsplan. Parterna är dock medvetna om att de tillfälliga markanspråk som följer av järnvägsplanen kan behöva samordnas med pågående eller planerade stadsbyggnadsprojekt,</u></p>

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

befintlig trafik/gc-trafik eller annan allmännyttig verksamhet varför ytorna i tid och omfattning kan behöva ändras i förhållande till järnvägsplan och/eller samnyttjas.

Det är båda Parters ansvar att inför ingåendet av nämnda avtal konkretisera om några särskilda restriktioner och hänsynstaganden ska gälla för platsen.

Intentionen är att nyttjanderättsavtalen ska tecknas innan SLL skickar ut förfrågningsunderlag inför upphandling. För det fall detta av tidsmässiga skäl inte är möjligt ska nyttjanderättsavtal tecknas senast innan SLL:s tilldelningsbeslut. SLL är medvetna om att Kommunen i sådana fall levererar plats specifika förutsättningar efter att förfrågningsunderlag skickats ut och att de slutliga ytorna kan avvika från vad SLL angett i förfrågningsunderlagen. SLL bör i förfrågningsunderlagen formulera erforderliga villkor till undvikande av att eventuella justeringar föranleder kostnadsökningar. Arbetet med nyttjanderättsavtal ska i övrigt i huvudsak följa processbeskrivningen i **bilaga 2**.

Vid upplåtelse av allmän platsmark erfordras regelmässigt polistillstånd. För det fall polistillstånd inte skulle erfordras m.a.a. att ytan omfattas av järnvägsplan ska Parterna istället träffa nyttjanderättsavtal.

Om inget annat avtalas mellan Parterna ska de tillfälliga markanspråken anpassas så att kraven på framkomlighet och tillgänglighet som anges i Stockholms stads tekniska handbok <http://foretag.stockholm.se/tekniskhandbok>, nedan kallad teknisk handbok, uppnås.

SLL ska stå för drift och underhåll inom ianspråktagna ytor. Där ytornas utbredning innebär att omkringliggande ytor inte är möjliga att drifta och underhålla av Kommunen ska SLL utföra och bekosta detta. Detta ska regleras i de nyttjanderättsavtal som upprättas.

SLL förbinder sig att, i det fall byggetableringsområden skulle behöva ändras i omfattning, i god tid före byggstart samråda med

Kommunen om vilka ytor som behövs för byggetablering i samband med genomförandet av Projektet och under hur lång tid dessa behövs. Ändringar får inte vidtas om inte detta godkänts av Parterna genom tillägg till nyttjanderättsavtal.

Befintliga nyttjanderätter

Kommunen ska på begäran av SLL tillhandahålla SLL information om vilka nyttjanderättshavare och kontraktsförutsättningar som föreligger.

Kommunen ska tillsammans med FUT ta fram rutiner i syfte att förhindra att nya upplåtelser, som kan komma att påverka tunnelbanans utbyggnad, sker inom de ytor som avses användas för tunnelbanans utbyggnad enligt järnvägsplan.

Om tillfällig yta redan är upplåten med nyttjanderätt till annan ska Kommunen om möjligt genomföra uppsägningar av nyttjanderättshavare eller, om uppsägning inte är aktuell, inleda förhandlingar om frivilliga överenskommelser med berörda nyttjanderättshavare. SLL ansvarar därefter för att aktivt driva förhandlingarna om ersättning, avflyttning, återställande m.m. med berörda nyttjanderättshavare i samband med uppsägning eller, om sådan av någon anledning inte görs, frivillig överenskommelse, biträdd av Kommunen. Parterna är medvetna om att SLL inte kan förhandla om Kommunens nyttjanderätter och markupplåtelser med bindande verkan, varför Kommunen åtar sig att vara SLL aktivt behjälplig och löpande hantera den interna förankring och beslutsprocess som krävs inom Kommunen.

SLL ska vid behov upprätta förslag till överenskommelse om avflyttning, ersättning m.m. med nyttjanderättshavaren och/eller fastighetsägaren med utgångspunkt i gällande avtal mellan nyttjanderättshavaren och Kommunen. Sådan överenskommelse ska träffas skriftligen mellan Kommunen och berörd part samt godkännas av SLL vad avser eventuell ersättning.

Om nyttjanderättshavare efter uppsägning inleder domstolsprocess mot Kommunen med anledning av uppsägningen ansvarar SLL för samtliga Kommunens rättegångskostnader i processen. SLL svarar därutöver för den ersättning Kommunen kan tvingas utge till nyttjanderättshavare och/eller

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

<p><i>Mark för tillfällig vistelse</i> Kommunerna ska i möjligaste mån upplåta markområden till SLL för etablering av paviljonger för tillfällig vistelse för dem som störs av tunnelbanebygget. Markområdena bör ligga i närheten av de områden där dem som erbjuds nyttja paviljongerna normalt bor. Upplåtelsen av markområdena ska vara vederlagsfri.</p> <p>SLL ska lämna tillbaka samt återställa områdena så snart behovet av paviljonger inte längre finns.</p>	<p><u>fastighetsägare med anledning av uppsägning, frivillig uppgörelse eller enligt domstols dom.</u></p> <p><u>Kommunen ska hålla SLL informerade om förevarande tvister och ersättning ska godkännas av SLL innan överenskommelse om förlikning ingås.</u></p> <p><i><u>Olovligt ianspråktagen mark</u></i> <u>För det fall mark som SLL ska nyttja är olovligt ianspråktagen av annan än nyttjanderättshavare ska Kommunen om möjligt, och om SLL saknar rättsliga möjligheter därtill, ansöka om handräckning. SLL ska i sådant fall med projektmedel stå Kommunens uppkomna kostnader härför såsom processkostnader, städning/rivning och andra kostnader i samband med verkställighet och för nedlagd tid av Kommunens egen personal. SLL är medveten om att ansvarig förvaltning i Kommunen beror på om det är parkmark (stadsdel), annan offentlig plats (trafikkontoret) eller icke planlagd mark (exploateringskontoret).</u></p> <p><i>Mark för tillfällig vistelse</i> Kommunen ska i möjligaste mån upplåta markområden till SLL för etablering av paviljonger för tillfällig vistelse för dem som störs av tunnelbanebygget. SLL ska i god tid informera Kommunen om behovet av paviljonger samt samråda med Kommunen om lämpliga platser för dessa. Markområdena bör ligga i närheten av de områden där dem som erbjuds nyttja paviljongerna normalt bor. Upplåtelsen av markområdena ska vara vederlagsfri. <u>I det fall upplåtelse medför kostnad eller skada för Kommunen ska denna ersättas av SLL. Med skada avses inte utebliven vinst under upplåtelse tiden.</u> SLL ska lämna tillbaka samt återställa områdena så snart behovet av paviljonger inte längre finns. <u>Nyttjanderättsavtal alternativt polistillstånd för upplåtelse av allmän platsmark ska tecknas/sökas för dessa markområden innan marken tillträds.</u></p> <p><i>Markundersökningar</i> Kommunen medger att SLL får nyttja Kommunens mark- och vattenområde för att utföra markundersökningar och installera grundvattenrör <u>samt mätpunkter</u>, utan ersättning. Samråd angående placering ska ske med</p>
---	---

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

<p>Markundersökningar</p> <p>Kommunerna medger att SLL får nyttja Kommunernas mark- och vattenområde för att utföra markundersökningar och installera grundvattenrör, utan ersättning. Samråd angående placering ska ske med Kommunerna.</p> <p>SLL ansvarar för att erforderliga myndighetstillstånd inhämtas. Parterna ska i så stor utsträckning som möjligt samverka kring mätdata och resultat från undersökningar enligt ovan, på så sätt att data och resultat görs tillgängliga för alla Parter.</p> <p>SLL bekostar eventuell flytt av grundvattenrör och därtill sammanhängande kostnader. Kommunen ska i den mån det är möjligt tillhandahålla likvärdig plats.</p>	<p>Kommunen. <u>Beträffande allmän platsmark ska mätpunkter, grundvattenrör samt sättningsdubbar läggas in i stadens "Gatuwebb" och för ianspråktagande av övrig mark ska ett godkännande, exempelvis via mail, inhämtas från områdesansvarig på exploateringskontoret. På mark med känd nyttjanderättshavare ska SLL inhämta godkännande från denna. SLL ansvarar för att erforderliga myndighetstillstånd inhämtas. Parterna ska i så stor utsträckning som möjligt samverka kring mätdata och resultat från undersökningar enligt ovan, på så sätt att data och resultat görs tillgängliga för alla Parter.</u></p> <p>SLL bekostar eventuell flytt av <u>mätpunkter och grundvattenrör</u> och därtill sammanhängande kostnader. Kommunen ska i den mån det är möjligt tillhandahålla likvärdig plats.</p>
<p>4.2.2 Permanent markanspråk</p> <p>Det permanenta markanspråket omfattar i huvudsak spårtunnlar med tillhörande anläggningar såsom uppgångar, rulltrappsschakt, biljetthallar inklusive begränsade ytor för resenärsservice, ventilations- och tryckutjämningschakt, räddnings-, arbets- och servicetunnlar m.m., samt skyddszoner. Områdena preciseras i järnvägsplan och detaljplan.</p>	<p>4.2.2 Permanent markanspråk</p> <p>Det permanenta markanspråket omfattar i huvudsak spårtunnlar med tillhörande anläggningar såsom uppgångar, rulltrappsschakt, biljetthallar inklusive begränsade ytor för resenärsservice, ventilations- och tryckutjämningschakt, räddnings-, arbets- och servicetunnlar m.m., samt skyddszoner. Områdena preciseras i järnvägsplan och detaljplan. <u>Slutlig avgränsning av servitutsområdena och skyddszoner utformas gemensamt i överenskommelse/er fastighetsreglering (servitut). Utgångspunkten för överenskommelserna är att servitutet i huvudsak ska ha den utbredningen som framgår av järnvägsplanens plankartor. Parterna är dock medvetna om att det vid vissa beröringspunkter mellan tunnelbanan och befintlig/planerad bebyggelse/allmänna anläggningar och på andra platser, t.ex. där tunnelbanans skyddszon konkurrerar med annan underjordisk infrastruktur eller kommunalt intresse, kan bli aktuellt att ändra markanspråkets omfattning i</u></p>

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

<p><i>Upplåtelseform</i></p> <p>Det permanenta markanspråket i mark som ägs av Kommunerna ska upplåtas till SLL med servitutsrätt, i första hand officialservitut och i andra hand avtalsservitut om inte annat avtalas. Servitut för utbyggnaden ska i första hand kopplas till av SLL ägda fastigheter. Om SLLs befintliga fastigheter inte kan användas som förmånsfastigheter åligger det Parterna att gemensamt och i samförstånd tillse att SLL erhåller en erforderlig och lämplig förmånsfastighet, till vilka servituten kan kopplas.</p> <p><i>Servitutsbestämmelse</i></p>	<p><u>förhållande till järnvägsplanen. Se vidare under rubriken <i>Fastighetsbildning</i>.</u></p> <p><u>SLL ska vid överenskommelsens tecknande medges tillträde till mark och utrymme enligt järnvägsplan för att påbörja byggnation med tider enligt huvudtidplan.</u></p> <p><u><i>Markanspråk utanför järnvägsplanen</i></u> <u>För skrapgaller, skärmtak och trafikskyltar och dylika anordningar som behövs för tunnelbaneanläggningen men som inte hanteras i järnvägsplanen ska servitut bildas genom lantmäteriförrättning med utgångspunkt i överenskommelse om fastighetsreglering som tecknas mellan parterna.</u></p> <p><u><i>Förbehåll vid överlåtelse eller upplåtelse av fastighet</i></u> <u>Kommunen ska vid upplåtelse av tomträtt eller överlåtelse av fastighet som berörs av permanent markanspråk göra förbehåll om tunnelbanans utbyggnad samt dess behov av mark och utrymme samt ingångna avtal om vattenrättslig rådhighet. SLL ska vara Kommunen behjälplig med framtagande av texter till avtal jämte eventuella ritningar och beskrivningar som preciserar markanspråket och byggnation i förhållande till tunnelbanan.</u></p> <p><i>Upplåtelseform</i></p> <p>Det permanenta markanspråket i mark som ägs av Kommunen ska upplåtas till SLL med servitutsrätt, i första hand officialservitut och i andra hand avtalsservitut om inte annat avtalas. Servitut för utbyggnaden ska i första hand kopplas till av SLL ägda fastigheter. Om SLLs befintliga fastigheter inte kan användas som förmånsfastigheter åligger det Parterna att gemensamt och i samförstånd tillse att SLL erhåller en erforderlig och lämplig förmånsfastighet, till vilka servituten kan kopplas.</p> <p><i>Servitutsbestämmelse</i></p> <p>Servituten ska huvudsakligen ha följande innebörd.</p> <p><i>”Rätt att inom servitutsutrymmet anlägga, använda, underhålla och förnya anläggningar, byggnader, tunnlar, bergrum, schakt, skyddsanordningar och andra anordningar för tunnelbaneändamål och därtill kompletterande ändamål [ev. med exemplifierande tillägg ”såsom ledningsförläggningar, resenärsservice av begränsad omfattning och skyltar”].</i></p>
---	--

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

Servituten ska huvudsakligen ha följande innebörd.

”Rätt att inom servitutsutrymmet anlägga, använda, underhålla och förnya anläggningar, byggnader, tunnlar, bergrum, schakt, skyddsanordningar och andra anordningar för tunnelbaneändamål och därtill kompletterande ändamål [ev. med exemplifierande tillägg ”såsom ledningsförläggningar, resenärsservice av begränsad omfattning och skyltar”].

Ägaren av belastad fastighet får inte inom servitutsutrymmet, utan medgivande från ägaren av förmånsfastigheten, utföra schaktning, sprängning, pålning, borrhning eller andra ingrepp eller arbeten. Avseende åtgärder inom skyddszonen ska sådant medgivande lämnas om utredning visar att åtgärden inte riskerar att skada förmånsfastighetens anläggnings bestånd och fulla användbarhet. Ägaren av förmånsfastigheten ska vid sådan utredning tillhandahålla tekniskt underlag utvisande de åtgärder som förmånsfastighetens ägare utfört inom skyddszonen samt annat tekniskt underlag gällande skyddszonen som ägaren har kännedom om och som är relevant för åtgärdens utförande.

Restriktionerna ovan inskränker inte ägaren av belastad fastighets rätt att bibehålla, använda, underhålla och i övrigt förvalta befintlig byggnad eller anläggning inom servitutsutrymmet. Sådana åtgärder måste dock anmälas till förmånsfastighetens ägare innan de utförs.”

Ersättningsprincip

Områden och utrymmen som behövs för det permanenta markanspråket och som preciseras i järnvägsplanen ska upplåtas till SLL utan ersättning.

Fastighetsbildning

SLL ansöker om fastighetsbildning. Förrättningskostnaderna bekostas av Projektmedel. För framtagande av underlag

Ägaren av belastad fastighet får inte inom servitutsutrymmet, utan medgivande från ägaren av förmånsfastigheten, utföra schaktning, sprängning, pålning, borrhning eller andra ingrepp eller arbeten. Avseende åtgärder inom skyddszonen ska sådant medgivande lämnas om utredning visar att åtgärden inte riskerar att skada förmånsfastighetens anläggnings bestånd och fulla användbarhet. Ägaren av förmånsfastigheten ska vid sådan utredning tillhandahålla tekniskt underlag utvisande de åtgärder som förmånsfastighetens ägare utfört inom skyddszonen samt annat tekniskt underlag gällande skyddszonen som ägaren har kännedom om och som är relevant för åtgärdens utförande.

Restriktionerna ovan inskränker inte ägaren av belastad fastighets rätt att bibehålla, använda, underhålla och i övrigt förvalta befintlig byggnad eller anläggning inom servitutsutrymmet. Sådana åtgärder måste dock anmälas till förmånsfastighetens ägare innan de utförs.”

Ersättningsprincip

Områden och utrymmen som behövs för det permanenta markanspråket och som preciseras i järnvägsplanen ska upplåtas till SLL utan ersättning.

Fastighetsbildning

SLL ansöker om fastighetsbildning. Förrättningskostnaderna bekostas av Projektmedel. För framtagande av underlag för förrättningarna ansvarar SLL.

En generell ansökan om fastighetsbildning (servitutsupplåtelse) är sedan tidigare av SLL inlämnad till lantmäterimyndigheten i Stockholms kommun. Denna ska dock preciseras innan den kan läggas till grund för beslut. Sådan precisering avseende Kommunens mark sker genom att Parterna tecknar överenskommelser om fastighetsreglering. Sådana överenskommelser ska som huvudprincip lämnas in till lantmäterimyndigheten så snart järnvägsplanen har vunnit laga kraft.

I de fall då slutlig avgränsning av servitutsområdena inklusive skyddszoner inte kan göras i tid, t.ex. i avvaktan på projektering av planerad bebyggelse eller

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

för förrättningarna ansvarar SLL.

annat fall då parterna behöver ytterligare tid för att enas om avgränsningen, ska en - icke komplett - överenskommelse tecknas och inges. Komplettering med ritningsbilagor ska ske när Parterna enats om slutlig avgränsning dock senast innan en ev. överlåtelse sker. Parterna är överens om att ritningsbilagor inte får inges, och att part inte ensidigt får begära att lantmäteriet avgör ärende, förrän Parterna enats om slutlig avgränsning. Parternas avsikt är att ha kommit överens om och inkommit med kompletteringar innan överlämning av projektet för driftsättning.

SLL äger inte utan Kommunens medgivande ansöka om fastighetsbildningsåtgärd som innebär att mark som innehas av Kommunen överförs till SLL eller SL ägd fastighet.

Tomträtter

Om kommunägda fastigheter, upplåtna med tomträtt, helt eller delvis behöver tas i anspråk för permanent behov ska SLL ensamt svara för inlösenförfarandet. Kostnaden finansieras med Projektmedel.

Kommunen ska så långt möjligt verka för att fastighetsbildning kan ske i de tomträtter där Kommunen eller annan juridisk peson som Kommunen har ett väsentligt inflytande över, är tomträttshavare.

SLL äger inte utan Kommunernas medgivande ansöka om fastighetsbildningsåtgärd som innebär att mark som innehas av Kommunerna överförs till av SLL eller SL ägd fastighet.

Tomträtter

Om kommunägda fastigheter, upplåtna med tomträtt, helt eller delvis behöver tas i anspråk för permanent behov ska SLL ensamt svara för inlösenförfarandet. Kostnaden finansieras med Projektmedel.

Kommunerna ska så långt möjligt verka för att fastighetsbildning kan ske i de tomträtter där Kommunerna, eller annan juridisk person som Kommunerna har ett väsentligt inflytande över, är tomträttshavare.

I de fall åtkomst erfordras i byggnad inom kommunägd fastighet upplåten med tomträtt ska servitut upplåtas i tomträten, i första hand med stöd av lag om byggande av järnväg alternativt expropriationslagen. Sådant servitut upplåts genom förfarande i domstol. SLL har huvudansvaret för förhandlingar med respektive tomträttshavare, framtagande av förslag till erforderliga avtal samt ansvar för att initiera och bedriva erforderliga domstolsprocesser. Det åligger dock Kommunen att teckna erforderliga tilläggsavtal till tomträttsavtal med respektive tomträttshavare. Överenskommelser om servitutsupplåtelser som SLL tecknar med tomträttshavare ska underställas Kommunen för godkännande.

SLL ska ersätta Kommunen för eventuella ersättningsanspråk såsom jämkning eller anspråk i

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

	<p><u>annan form som tomträttshavaren kan komma rikta mot Kommunen med anledning av Projektet. Ansvaret omfattar inte utebliven intäkt för mark eller utrymme som Staden upplåtit till SLL. Om tomträttshavaren ställer anspråk mot Kommunen ska Kommunen omgående transportera anspråken vidare till SLL. SLL ska hålla Kommunen informerad om detta.</u></p>
<p>4.2.3 Infiltrationsanläggningar, grundvattenrör m.m.</p> <p>Kommunerna ska om möjligt bistå SLL med erforderlig mark för infiltrationsanläggningar, grundvattenrör och anläggningar för bortledande av grundvatten. Parterna ska samråda angående anläggningarnas placering. SLL ska äga och driva anläggningarna. Upplåtelsen av marken ska ske utan ersättning.</p> <p>Parterna ska i så stor utsträckning som möjligt samverka kring mätdata och resultat från undersökningar enligt ovan, på så sätt att data och resultat görs tillgängliga för alla Parter.</p>	<p>4.2.3 Infiltrationsanläggningar, grundvattenrör m.m.</p> <p>Kommunen ska om möjligt bistå SLL med erforderlig mark för infiltrationsanläggningar, grundvattenrör och anläggningar för bortledande av grundvatten. Parterna ska samråda angående anläggningarnas placering <u>och utformning. Om Kommunen så begär ska infiltrationsanläggningar om möjligt placeras under mark.</u> SLL ska äga och driva anläggningarna. Upplåtelsen av marken ska ske utan ersättning.</p> <p><u>När definitivt läge bestämts för infiltrationsanläggarna och anläggningar för bortledande av grundvatten ska ett nyttjanderättsavtal (temporär anläggning) eller överenskommelse om fastighetsreglering för servitut(permanent anläggning på kvartersmark) för varje anläggning upprättas mellan SLL och Kommunen.</u></p> <p><u>SLL ansvarar för planering, projektering, skaffar vederbörliga myndighetstillstånd, såsom schaktlov och polistillstånd samt upprättande av trafikanordningsplan samt bygger infiltrationsanläggningarna och anlägger grundvattenrören.</u></p> <p><u>SLL ansvarar för att kontakta berörda ledningsägare och skriva erforderliga avtal som behövs för teknisk försörjning till anläggningarna.</u></p> <p>Parterna ska i så stor utsträckning som möjligt samverka kring mätdata och resultat från undersökningar enligt ovan, på så sätt att data och resultat görs tillgängliga för alla Parter.</p> <p>Om Kommunen bedriver vattenverksamhet som påverkar samma grundvattenmagasin som den planerade tunnelbanan ska Parterna samverka</p>

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

<p>SLL bekostar eventuell flytt av grundvattenrör och därtill sammanhängande kostnader. Kommunen ska i den mån det är möjligt tillhandahålla likvärdig plats.</p> <p>Om Kommunerna bedriver vattenverksamhet som påverkar samma grundvattenmagasin som den planerade tunnelbanan ska Parterna samverka avseende infiltrationen i området.</p>	<p>avseende infiltrationen i området.</p> <p><u>Utsatta mätpunkter ska sammanställas i digitala kartor vilka löpande inrapporteras till kommunen. Rapporteringen av mätpunkter på allmän platsmark sker via "Gatuarbeten Webb".</u></p> <p><u>Mätpunkter på kvartersmark och icke detaljplanelagd mark ska godkännas av områdesansvarig på exploateringskontoret.</u></p> <p>SLL bekostar eventuell flytt av grundvattenrör, <u>mätpunkter samt infiltrationsanläggningar</u> och därtill sammanhängande kostnader. Kommunen ska i den mån det är möjligt tillhandahålla likvärdig plats. <u>Vid flytt ska gällande avtal upphöra att gälla och likvärdiga tecknas för nya överenskomna placeringar med i huvudsak samma villkor som de ursprungliga avtalen.</u></p>
<p>4.2.5 Träd och vegetation</p> <p>Innan byggstart ska Parterna gemensamt inspektera sådana träd och annan vegetation som ska bevaras och som kan beröras av genomförandet. Vid denna inspektion ska status och eventuella skyddsåtgärder för berörda träd och vegetation säkerställas.</p>	<p>4.2.5 Träd och vegetation</p> <p><u>Arbeten i närheten av träd och vegetation ska ske med tillämpning av Kommunens hanteringsordning redovisad i bilaga 3, om skydd, återställande och viten för befintlig vegetation i samband med utbyggnad av ny tunnelbana, samt Växtbäddar i Stockholms stad – en handbok 2017. SLL åtar sig att följa häri angivna krav.</u></p>
<p>4.2.6 Återställande</p> <p>Det åligger SLL att med Projektmedel återställa alla tillfälligt nyttjade ytor, områden och anläggningar. Återställande ska ske till den standard som förelåg innan arbetena på platsen påbörjades om inte berörda Parter kommer överens om något annat. Projekteringen ska utföras i samråd med berörd Kommun och enligt Kommunens standard. De handlingar som ska ligga till grund för utförandet av respektive anläggning ska godkännas av berörd Kommun. Gemensam syn av berörda ytor ska göras dels innan arbetena påbörjas, dels vid återlämnande. Synen vid återlämnandet ska göras tidsmässigt i samband med slutbesiktning av entreprenaden. SLL:s åtaganden beträffande återställande ska anses vara fullgjorda då Kommunen efter syn vid återlämnandet</p>	<p>4.2.6 Återställande</p> <p>Det åligger SLL att med Projektmedel återställa alla tillfälligt nyttjade ytor, områden och anläggningar. <u>Åtagandet inkluderar planering, projektering samt utförande.</u> Återställande ska ske till den standard <u>och med de funktioner</u> som förelåg innan arbetena på platsen påbörjades om inte berörda Parter kommer överens om något annat. <u>All projektering ska ske enligt teknisk handbok, i samråd med berörd Kommun och enligt Kommunens standard.</u> De handlingar som ska ligga till grund för utförandet av respektive anläggning ska godkännas av berörd Kommun. Gemensam syn av berörda ytor ska göras dels innan arbetena påbörjas, dels vid återlämnande. Synen vid återlämnandet ska göras tidsmässigt i samband med slutbesiktning av entreprenaden. SLL:s åtaganden beträffande återställande ska anses vara fullgjorda då Kommunen efter syn vid återlämnandet skriftligen godkänner och övertar respektive anläggning.</p>

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

skriftligen godkänner och övertar respektive anläggning.

Om Kommunen begär ett annat återställande och kostnaden då överstiger värdet av återställande till ursprungligt skick, eller om Kommunens standard innebär samma resultat, ska Kommunen bekosta det överstigande värdet.

Arbetstunnlar

Alla arbetstunnlar, även de som endast används under byggtiden, tas i anspråk av SLL permanent. För de arbetstunnlar som ej ska användas i driftskedet gäller – om Parterna i det enskilda fallet inte kommer

Om Kommunen begär ett annat återställande och kostnaden då överstiger värdet av återställande till ursprungligt skick, eller om Kommunens standard innebär samma resultat, ska Kommunen bekosta det överstigande värdet. I det fall Parterna överenskommer om ett annat återställande än till den standard som förelåg innan arbetena började på platsen ska detta regleras i det avtal om förtydligande av nyttjanderätten som tecknas för den aktuella platsen, alternativt regleras i ett separat avtal om återställande.

Belysning

Projektering av belysning ska utföras av SLL enligt teknisk handbok.

Dock har det skett en förändring gällande kap 41. *Dokumentation*. Nedan följer det som nu ska gälla avseende dokumentation:

”41.1 Ljuskällan och komponentregister har ersatts med DpPower. som är stadens nya dokumenterings och projekteringssystem.

DpPower har även det ett behörighetssystem som man måste ha tillgång till och kunskap om.

41.2 Märkning (nya montagenummer genereras via DpPower)”

Trafiksignaler

Projektering av trafiksignaler utförs av Kommunens trafikkontor men bekostas med projektmedel.

Arbetstunnlar

Alla arbetstunnlar, även de som endast används under byggtiden, tas i anspråk av SLL permanent. För de arbetstunnlar som ej ska användas i driftskedet gäller – om Parterna i det enskilda fallet inte kommer överens om annat – att tunnelmyningen och mark utanför tunnelmyning tas i anspråk med tillfälligt

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

<p>överens om annat – att tunnelmynningen och mark utanför tunnelmynning tas i anspråk med tillfälligt markanspråk och återställs efter byggskedet.</p>	<p>markanspråk och återställs efter byggskedet.</p> <p><u>Kvarlämnande av konstruktioner i Kommunens mark</u> <u>Utgångspunkten vid temporärt nyttjande av Kommunens mark är att byggnader, byggnadsrester, anläggningar, konstruktionsdelar, ledningar och andra föremål ska avlägsnas vid avflyttning.</u></p> <p><u>Parterna kan i vissa fall komma överens om att SLL äger kvarlämna konstruktionsdelar i Kommunens mark. Omfattningen och villkoren härför ska i sådana fall regleras i nyttjanderättsavtal alternativt i ett separat avtal om återställande. Har så inte skett ska samtliga konstruktionsdelar tas bort.</u></p> <p><u>I villkoren beträffande kvarlämnandet ska närmare anges i vilken omfattning delar får kvarlämnas och i vilken mån SLL ska vidta åtgärder med anledning av kvarlämnandet, allt i syfte att Kommunens framtida användning av marken inte ska begränsas eller fördyras. Om kvarlämnandet riskerar att medföra att Kommunens framtida användning av marken fördyras eller att marken minskar i värde ska villkoren innehålla ett åtagande om att SLL med projektmedel ska ersätta denna värdeminskning eller fördyring.</u></p> <p><u>Med undantag från vad som gäller enligt ovanstående får SLL kvarlämna avspända stag i mark på de platser och i den omfattning som framgår av bilaga 4. Stagen ska dock alltid tas bort ned till 2 meter under markytan.</u></p> <p><u>Samtliga konstruktioner som kvarlämnas ska alltid mätas in och dokumenteras på relationshandling som tillhandahålles Kommunen.</u></p>
<p>4.3.1 Samordning mellan Parterna</p> <p>Samordning krävs mellan Parterna i gränssnitt mellan tunnelbaneanläggningen och befintlig, pågående eller planerad bebyggelse och anläggningar. Parterna ska arbeta för att precisera förutsättningar och restriktioner för tunnelbane- respektive bostadsutbyggnad för att på bästa sätt underlätta utbyggnaden för respektive Part.</p>	<p>4.3.1 Samordning mellan Parterna</p> <p>Samordning krävs mellan Parterna i gränssnitt mellan tunnelbaneanläggningen och befintlig, pågående eller planerad bebyggelse och anläggningar. Parterna ska arbeta för att precisera förutsättningar och restriktioner för tunnelbane- respektive bostadsutbyggnad för att på bästa sätt underlätta utbyggnaden för respektive Part.</p> <p><u>Under perioden för Projektets genomförande kommer ett antal andra byggnads- och</u></p>

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

	<p><u>infrastrukturprojekt att genomföras i och omkring Kommunen. Vid tidpunkten för avtalets tecknande bedöms nedanstående projekt beröras, fler projekt kan tillkomma under Projektets gång:</u></p> <p><u>För följande projekt finns genomförandebeslut:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> a) <u>Hagastaden</u> b) <u>Blasieholmen</u> c) <u>Hammarby sjöstad/Mårtensdal</u> <p><u>Följande projekt befinner sig i planeringsstadiet:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> d) <u>Slakhusområdet</u> e) <u>Hamnvakten 7</u> f) <u>Sockenplan</u> <p><u>Parterna har som avsikt att för ovanstående projekt, om någon av parterna så begär, teckna samordningsavtal beträffande bland annat dimensionering av SLL:s anläggning.</u></p> <p><u>Om någon av parterna så begär, ska Parterna träffa samordningsavtal i samband med genomförandet av vart och ett av övriga projekt, eller andra projekt som i framtiden kan tillkomma.</u></p>
<p>4.3.4 Ledningar</p> <p>Arbeten som berör eller på något sätt påverkar kommunala ledningar ska ske i nära samverkan med Kommunerna och med följande av Kommunernas ordinarie rutiner. Kommunerna ska verka för att Kommunernas avtal med ledningsägare kan nyttjas av SLL vid genomförandet av Delprojektet.</p> <p>SLL ska träffa avtal med ledningsägarna och kostnaderna som är förenliga med detta ska belastas Projektmedel. För det fall</p>	<p>4.3.4 Ledningar <u>och andra kommunala anläggningar</u></p> <p>Arbeten som berör eller på något sätt påverkar kommunala ledningar <u>och andra kommunala anläggningar</u> ska ske i nära samverkan med Kommunen och med följande av Kommunens ordinarie rutiner.</p> <p>Kommunen ska verka för att Kommunens avtal med ledningsägare kan nyttjas av SLL vid genomförandet av Delprojektet.</p> <p>SLL ska träffa avtal med ledningsägarna och kostnaderna som är förenliga med detta ska belastas Projektmedel. <u>SLL ska tillse att lokaliseringen av ledningar som flyttas alternativt nyförläggs godkänns av Kommunen.</u> För det fall Kommunen har</p>

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

Kommunen har anläggningsprojekt i anslutning till ledningsflytt som SLL ska utföra inom Projektet, ska SLL i samarbete med Kommunen samordna sådan ledningsflytt med Kommunens anläggningsprojekt.

anläggningsprojekt i anslutning till ledningsflytt som SLL ska utföra inom Projektet, ska SLL i samarbete med Kommunen samordna sådan ledningsflytt med Kommunens anläggningsprojekt.

Åtgärder som behöver utföras i Kommunens anläggningar ska Huvudavtalet p. 4.2 bekostas med Projektmedel.

Projektering, granskning och dokumentation

I det fall SLL, inom ramen för tunnelbanans utbyggnad, utför anläggning som efter ett färdigställande ska ägas av Kommunen gäller följande:

1. Anläggningar ska projekteras enligt Kommunens Tekniska Handbok om inte annat överenskomes.
2. Part ansvarar för riktigheten av egna framtagna handlingar.
3. Kommunen ska granska och godkänna handlingar för respektive förfrågningsunderlag i de delar som avser kommunens anläggningar innan upphandling genomförs. Kommunens granskningstid ska i dessa fall vara tre arbetsveckor.
4. Fråga på, ändring eller liknande av Kommunen tidigare godkänd bygghandling som uppkommer under genomförandet ska besvaras av Kommunen inom 5 arbetsdagar.
5. I det fall Kommunen tillhandahåller SLL egna bygghandlingar svarar Kommunen själv för riktigheten av dessa. SLL ska däremot påpeka uppenbar felaktighet i handlingarna för åtgärdande.
6. SLL ska tillhandahålla kommunen underlag för relationshandlingar avseende de eventuella anläggningar som SLL utför åt kommunen. I förekommande fall ska SLL också tillhandahålla relevanta förvaltningsdata.

Övertagande

Om SLL utför anläggningar åt Kommunen så övertar kommunen dessa anläggningar i samband med särskild övertagandebesiktning, det vill säga besiktning av utförandet. I samband med övertagandebesiktningen ska anmärkningar från

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

	<p><u>slutbesiktning av entreprenaden vara åtgärdade. Kommunen bereds därutöver möjlighet att närvara vid slutbesiktning av anläggningar som ska övertas av kommunen. Godkännande av slutbesiktning kräver däremot inte kommunens närvaro.</u></p> <p><u>I samband med övertagandebesiktning ska relationshandlingar samt eventuella driftinstruktioner överlämnas. Överlämnandet av handlingar ska också inkludera eventuella avtal och överenskommelser som omfattar Kommunens anläggningar.</u></p> <p><u>Vardera Parten ska ge den andre Parten möjlighet att utföra sådana tillsyns- och underhållsarbeten som respektive Part ansvarar för. Underhållsarbete ska utföras så att det inte stör de andre Partens verksamhet. Vid framtida förnyelse av egna anläggningar ansvarar respektive Part för att minimera störningar på den andre partens anläggningar.</u></p>
<p>4.3.5.2 Skadeståndsansättningar</p> <p>SLL ska vidta erforderliga skyddsåtgärder för att minimera omgivningsskador som följd av utbyggnaden av tunnelbanan.</p> <p>SLL svarar med Projektmedel för samtliga ersättningskostnader för skador som är direkt relaterade till utbygganden av tunnelbanan gentemot tredje man.</p> <p>Reglerna för skadeståndsansättning återfinns huvudsakligen i miljöbalken.</p>	<p>4.3.5.2 Skadeståndsansättningar</p> <p>SLL ska vidta erforderliga skyddsåtgärder för att minimera omgivningsskador som följd av utbyggnaden av tunnelbanan.</p> <p>SLL svarar med Projektmedel för samtliga ersättningskostnader för skador som är direkt relaterade till utbygganden av tunnelbanan gentemot tredje man.</p> <p>Reglerna för skadeståndsansättning återfinns huvudsakligen i miljöbalken.</p> <p><u>Tredje man inkluderar även sådan part som Kommunen genom avtal kan tvingas utge ersättning till. SLL:s ansvar för sådana avtalsförpliktelser förutsätter dock att avtalsvillkoren är i enlighet med allmänna rättsprinciper.</u></p> <p><u>SLL:s ansvar enligt ovan omfattar även åtgärder som vidtas eller underlåts av dess anställda samt av SLL</u></p>

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

	<p><u>anlitade entreprenörer, leverantörer och övriga personer.</u></p>
<p>4.3.8 Byggtrafik</p> <p>Ny punkt. (Delar motsvarar 4.2 i Huvudavtalet samt 7.5 i Delprojektavtalet)</p>	<p><u>4.3.8 Byggtrafik</u></p> <p><u>SLL förbinder sig att följa Kommunens anvisningar för byggtrafik. De gatusträckningar som SLL har för avsikt att använda för byggtransporter framgår i huvudsak av bifogade kartor, bilaga 5. Detaljerade anvisningar redovisas i samband med slutliga ställningstaganden för respektive trafikanordningsplan. Projektmedel ska bekosta befogade trafiksäkerhetshöjande åtgärder utefter de gator där byggtrafiken ska gå med utgångspunkt från kostnadseffektivitet. Kommunen utför de trafiksäkerhetshöjande åtgärderna efter samråd med Landstinget.</u></p> <p><u>Det åligger Parterna att i samråd planera och minimera nödvändig omgivningspåverkan till följd av byggtrafik.</u></p> <p><u>SLL ska i samverkan med Kommunen se över möjligheterna att använda vattenvägar för vissa transporter.</u></p>
<p>4.3.9 Gång-, cykel-, bil- och busstrafik</p> <p>Ny punkt. (Delar motsvarar 4.2 i Huvudavtalet samt 7.3 i Delprojektavtalet)</p>	<p><u>4.3.9 Gång-, cykel-, bil- och busstrafik</u></p> <p><u>Schaktarbeten vid stationer och tunnelmynningar kommer att påverka trafiken på Stockholms allmänna gator i större och mindre omfattning. Det åligger SLL att i samråd med staden planera och minimera nödvändig trafikpåverkan.</u></p> <p><u>Vissa arbeten, tex schaktningsarbeten vid stationer och tunnelmynningar, kommer att påverka trafiken på Kommunens allmänna gator i större och mindre omfattning.</u></p> <p><u>Gator och då specifikt huvudgator behöver som regel alltid, i någon omfattning, hållas öppna för trafik under utbyggnadstiden. Dock kan kortare avstängningstider erfordras i samband med något specifikt arbete. Framkomligheten för befintlig kollektivtrafik ska så långt som möjligt säkerställas för att undvika omvägar eller förseningar. Det åligger också SLL att visa och säkra hur åtkomst till fastigheter, garage, verksamheter och handel ska ske. Ovan nämnda ska alltid redovisas i de TA- planer som projektet lämnar in till Kommunen för godkännande.</u></p>

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

Provisorier för verksamheter, trafik, gång- och cykeltrafik, anläggningar, ledningar mm ska alltid föregås av en beredande ordning mellan Parterna som ska säkerställa nytta av provisoriet, omfattning, tid, genomförandet inklusive eventuella etappindelningar och återställning. Provisorier ska, om inte annat överenskommes, utföras till en nivå motsvarande kommunens Tekniska handbok eller standard för liknande anläggningar inklusive uppfyllande av myndighetskrav. Parterna är dock medvetna om att trafikprovisorier i normalfallet utförs till en standard och med en beräknad livslängd som understiger motsvarande för permanenta konstruktioner och anläggningar.

Barnperspektivet ska särskilt beaktas under utbyggnadstiden och på de platser där barns skolvägar påverkas av utbyggnaden ska barnen på ett säkert sätt, kunna ta sig till och från skola mm. Tillgänglighet till kollektivtrafiken ska säkerställas under hela utbyggnadstiden. Behov av ersättningstrafik planeras normalt av SLL som projektägare och SLL, genom dess trafikförvaltning, som kollektivtrafikansvarig. SLL ska samråda med och hålla kommunen väl informerad om planering och slutgiltiga ställningstagande avseende behov av ersättningstrafik. Kostnader för ersättningstrafik som föranleds av tunnelbanans utbyggnad ersätts med projektmedel. Kommunen ansvarar med Projektmedel för erforderlig ombyggnad och anpassning av gator för ökad busstrafik i befogad utsträckning. Parterna ska gemensamt planera och definiera anslutningar för och gränssnitt mellan nya gång- och cykelvägar samt tunnelbanans stationer och entréer.

SLL ansvarar för att med projektmedel, i samråd med Kommunen, göra de anpassningar och trafiksäkerhetshöjande åtgärder som krävs i anslutning till de områden som upplåts med nyttjanderätt. Kommunen ska utföra övriga anpassningar och trafiksäkerhetshöjande åtgärder. SLL ansvarar för att i normalfallet informera Kommunen ett år innan åtgärden ska vara utförd.

SLL ska i nära samråd med Kommunen, och i enlighet med teknisk handbok, planera, projektera samt

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

	<p><u>utföra nya gång- och cykelvägar som Kommunen bedömer nödvändiga för att klara framkomligheten till nya stationer och entréer.</u></p> <p><u>Projektering av belysning ska utföras av SLL enligt kravspecifikation från Kommunens trafikkontor.</u></p> <p><u>Kommunen ska stå kostnaden för dessa arbeten. Om Kommunen så begär ska Kommunen själv utföra dessa arbeten.</u></p>
--	--

Sidoavtal 1 till genomförandeavtal för tunnelbana mellan Stockholms stad och SLL

* * * * *

Detta avtal har upprättats i tre (3) likalydande exemplar av vilka parterna tagit var sitt.

Stockholm den

För Stockholms kommun
genom dess exploateringsnämnd

För Stockholms kommun
genom dess trafiknämnd

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

För Stockholms läns landsting
genom dess trafiknämnd

.....
()

.....
()

BILAGOR

1. Mall nyttjanderättsavtal
2. Processbeskrivning nyttjanderättsavtal.
3. Hanteringsordning träd och vegetation
4. Spontstag som tillåts kvarlämnas i stadens mark.
5. Transportvägar byggtrafik